

**Східноукраїнська організація
«Центр педагогічних досліджень»**

**ЗБІРНИК ТЕЗ
НАУКОВИХ РОБІТ УЧАСНИКІВ**

**МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

**«ФАКТОРИ РОЗВИТКУ
ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
В ХХІ СТОЛІТТІ»
11–12 червня 2021 р.**

**Харків
2021**

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ

**ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДУ ПРОЄКТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ**

Довгоп'ят О. О. 6

**ІНТЕГРАЦІЯ CLIL В ЗМІСТ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
В НЕМОВНОМУ ЗВО**

Пасічник О. О. 9

**МЕТОДИКА РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ ВЗО
НА ЗАНЯТТЯХ З ВОКАЛЬНОГО КЛАСУ**

Петрикова О. П. 13

**МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ НЕДОЛІКІВ ГОЛОСОУТВОРЕННЯ
У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ
У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Процишина О. Ю. 17

**ВИКОРИСТАННЯ СЛОВОТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ СКЛАДНИХ
АНТРОПОЕТОНІМІВ У ВИКЛАДАННІ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ
(НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ О. БАЛЬЗАКА «ШУАНИ,
АБО БРЕТАНЬ 1799 РОКУ»)**

Чудовська Т. С., Гращенко В. В. 21

НАПРЯМ 2. СИСТЕМА ОСВІТИ В УКРАЇНІ, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РЕФОРМУВАННЯ

**ЗМІШАНЕ НАВЧАННЯ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ЗМІН
У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ**

Гогонянц С. Ю., Клочко А. О.

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У КОЛЕДЖІ**

Літвін Ю. О. 25

НАПРЯМ 3. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

**ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ЯК КЛЮЧОВА ХАРАКТЕРИСТИКА
АКМЕОЛОГІЇ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ**

Гавришків О. Б. 30

**ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
ДО СЛУЖБОВО-БОЙОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Данильченко О. А. 34

К.Ю.Бацак, О.М.Олексюк та ін.], Київ: вид.-во Київськ. унів. ім. Б. Грінченка, 2016. С. 619-625.

5. Овчаренко Н. А. Сучасні тенденції вокальної підготовки майбутнього вчителя-музиканта / Н. А. Овчаренко, А. В. Карпова. [упоряд. З.П. Бакум]. Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. пр. Криворіз. держ. пед. ун-т. Кривий Ріг: [б. в.], 2011. № 33. 582 с.

МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ НЕДОЛІКІВ ГОЛОСОУТВОРЕННЯ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ВОКАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Процишина О. Ю.

аспірантка кафедри музикознавства та музичної освіти

Київський університет імені Бориса Грінченка

м. Київ, Україна

Подолання вокальних недоліків у студентів та формування їх вокально-виконавської майстерності є важливими завданнями вокальної підготовки у ЗВО. Майбутній викладач мистецької школи повинен навчитися діагностувати власний голосовий апарату та вміти охарактеризувати звучання голосу інших співаків, опанувати методику постановки голосу, методи виявлення та подолання дефектів голосоутворення, методи розвитку вокально-технічних здібностей тощо. Майбутній викладач мистецької школи повинен мати добре розвинений вокальний слух, адже без нього викладач не може направити учня в сторону еталонного звучання та почути голос учня «в перспективі». В результаті хибного звукоутворення можуть виникати різні негативні наслідки: не змикання голосових зв'язок, поява на них вузликів і навіть втрата голосу.

У фундаментальній праці «Основи вокальної методики» Л. Дмитрієв зазначає, що причинами недоліків тембру голосу можуть бути в окремих випадках «природа» тобто будова голосового апарату, але в більшості – це результат попереднього невдалого досвіду співу. Ми згодні з науковцем, що ці недоліки можуть бути виправлені повністю лише за умови правильного «виховання голосу». Серед поширених дефектів тембру голосу є горловий, скований, тремлюючий, гугнявий, гудкоподібний [1, с. 603]. Зазначимо, що дефекти голосу зустрічаються як серед співаків-початківців, так і у досвідчених вокалістів, які за певних причин втратили правильні вокальні м'язові установки. Серед недоліків співацького голосу є також детонування, спів без опори дихання, форсування, «білий звук», «перекриття». Часто дефекти

утворюються внаслідок непотрібних, хибних навичок співу [5, с. 192]. Якщо гортань надміру напружена, скована то відбувається порушення природного вібрата у голосі. До таких дефектів, в основі яких лежить неправильне використання гортані, відносять тремолуючий, гудкоподібний, «розхитаний», форсований, «прямий» звук. Щоб звільнити гортань від зайвої напруги слід використовувати вокальні вправи зі швидким чергуванням нот, таким чином знімаючи напруження з гортані і голосового апарату вцілому. Гортань при цьому буде легко природно вібрувати, в результаті покращиться тембр голосу. Натомість повільні вправи із затриманням і протягуванням нот можуть спровокувати надмірну напругу, скованість м'язів та навіть форсування. До вокальних вправ обов'язково слід додавати вправи на рухливість голосу, адже це сприяє його гнучкості та кращій координації між органами голосового апарату [1, с. 606–609].

Щоб звільнити голос від горлового звучання, сильної напруги та затиснення потрібно використовувати придихову атаку, проте лише як тимчасовий прийом, після чого намагатись співати м'якою атакою. Придихова атака сприяє менш активному змиканню голосових зв'язок, за рахунок чого більша кількість повітря проходить крізь голосову щілину. Л. Дмитрієв також зазначає, що голосні звуки, які утворюють великий імпеданс при співі, а це темні, прикриті голосні «о» та «у», позитивно впливають на роботу голосового сфінктера, що теж допомагає звільнити від скованості співацький голос [1, с. 610–611].

Одним з недоліків голосоутворення А. Карпенко вважає «гіпертрофію грудного звучання» – це переважання грудного резонування над головним. Щоб розвинути головний регістр науковець рекомендує використовувати розспівки з низхідним рухом для активації головного резонатора [2, с. 76]. Серед співаків-початківців часто зустрічаються проблеми з голосоутворенням, що проявляються нерівним звучанням голосу в межах діапазону. Це пов'язано зі зміною роботи голосового апарату у недосвідченого співака на перехідних тонах між грудним і головним регістрами. У професійних співаків перехід між регістрами згладжений та використовується єдиний принцип голосоутворення, при якому звуки нижнього та верхнього регістрів звучать рівносильно з однаковим тембром.

Щодо участі гортані у співі та потребою контролювати її роботу науковці та вокальні педагоги розходяться в переконаннях. Проте, на нашу думку, єдиним правильним рішенням буде не ігнорувати та не переоцінювати роль гортані у процесі голосоутворення. Адже спів – це злагоджена робота всього голосового апарату, і в кожного органу є своя функція. Науковець І. Комаревич наводить аргументи, що саме низьке положення гортані є найбільш придатним для співу, адже це сприяє повному використанню грудного резонатора [3, с. 394].

Ще одним недоліком голосу, який стає все більш актуальним у зв'язку з великим впливом поп-культури та зростанням популярності естрадного співу серед учнів шкільного віку та молоді, є «манера наспівування півголосом в середньому регістрі та крик на високих звуках» [2, с. 76]. Це пов'язано із постійним співом у мікрофон. Відповідно, щоб сприяти правильній роботі голосового апарату потрібно більше працювати без мікрофону, чути непідсилене природне звучання голосу, вчитися використовувати повний тембр, залучаючи і грудний, і головний резонатори. Слабкий спів з невираженим тембром свідчить про відсутність опори дихання. В такому випадку допоможуть вправи на стакато з використанням твердої атаки звуку.

Особливістю естрадного вокального мистецтва є знаходження артистом власної специфічної манери співу, що буде відрізняти його від інших численних співаків. Ми вважаємо, що цей пошук повинен відбуватися на основі природного правильного процесу голосоутворення. Організм людини здатен пристосовуватись до різних умов задля виживання, так само голосовий апарат, його м'язи та органи адаптуються до тих способів співу, які використовує співак. Але жива система може як саморозвиватись, так і само ліквідуватись, тобто рухатись до самознищення. Про це говорить радянський науковець, вокальних педагог О. Кравченко, який розробив нову на той час методика розвитку співацького голосу. Науковець категорично заперечує «постановку голосу» як таке поняття, що не має місця у вокальній педагогіці, проте ми не погоджуємось з цією думкою, а підтримуємо традиційний погляд, де постановка голосу є основою навчання співу. Методика О. Кравченка спрямована на відпрацювання фізіологічно правильної адаптації голосового апарату в процесі співу, навіть якщо звучання голосу спочатку не буде відповідати загально встановленим стандартам краси співу. Важливим критерієм оцінювання якості виконаних вправ і роботи голосового апарату є наявність високої співочої форманти, яка напрацьовується завдяки активному використанню голосного звуку «і». Формування правильних співацьких навичок відбувається лише при дотриманні відповідних педагогічних умов [4].

Ми вважаємо, що важливими умовами постановки голосу та виправлення недоліків голосу співака є доцільність обраних методів впливу, використання індивідуального підходу, систематичність занять, відповідальність та цілеспрямованість усіх учасників освітнього процесу. Довершене звучання голосу, в якому відсутні вади і є природним тембром вокаліста, який досягається наполегливою працею, поступовим та систематичним розвитком вокальних здібностей, збагаченням голосу різними художніми барвами та повним спектром

обертонів, знаходження високої та низької співочих формант. Ідеальне звучання голосу співака є вибудованим ефективним механізмом злагодженої роботи всього людського організму.

Таким чином, нами проаналізовано науково-методичну літературу з питань постановки голосу та методів роботи з недоліками голосоутворення. Фахова підготовка майбутнього викладача мистецької школи охоплює вокальну та методичну підготовку, до якої входить формування вокально-виконавських умінь студента з подоланням вад голосу, оволодіння методами налаштування правильної роботи голосового апарату та розвитку вокальних здібностей. Нами розглянуто поширені вокальні недоліки, що виникають на початкових етапах навчання або в результаті надмірного навантаження голосового апарату, та методи їх подолання в процесі вокальної підготовки.

Література:

1. *Дмитриев Л. Основы вокальной методики : учеб. пособие. Москва : Музыка, 1968. 677 с.*
2. *Карпенко А. Формування вокально-виконавської майстерності шляхом подолання недоліків вокалістів-початківців. Young scientist. 2016. 9.1 (36.1). С. 75–78.*
3. *Комаревич І. Теоретичні засади фізіології співочого апарату та постановки голосу. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2019. № 2. С. 392–395.*
4. *Кравченко А. Секреты бельканто : кн. для нач. певцов. Москва : АО «СофтЭрго», 1993. 151 с.*
5. *Ластовецька Т. Специфіка формування вокальної техніки: ознаки недосконалості та особливості їх усунення. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : науковий журнал. 2017. № 4 (68). С. 189–199.*